

1859-dik évi september 1-jén

kelt

császári nyiltparancs,

mind a két hitvallásu

evangelica egyház

belszerkezezte, iskolai és oktatási ügyei,

· nemkülönben államjogi helyzete

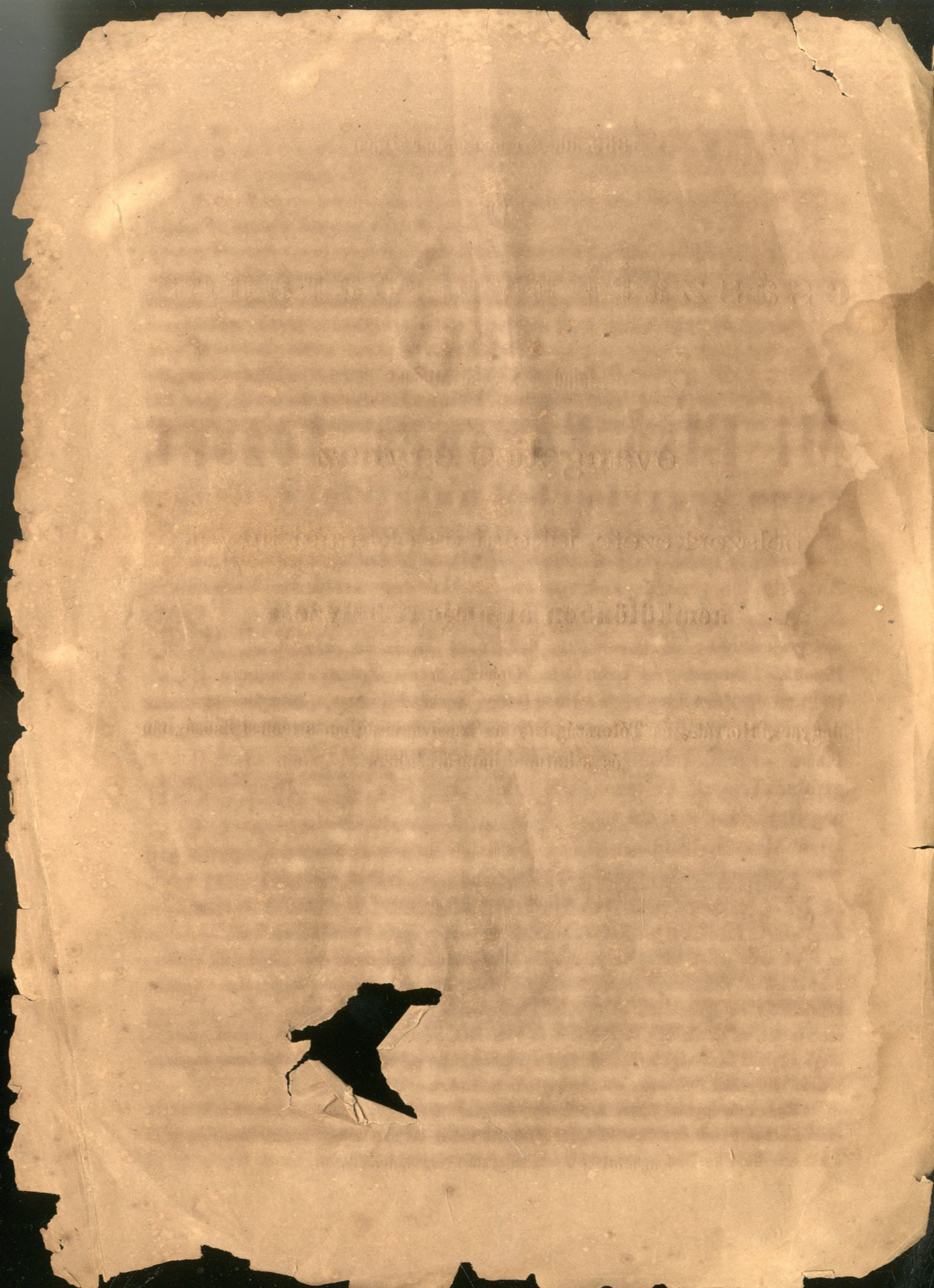
iránt

Magyar-, Horvát-, és Tótországban, a Szerbvajdaságban s temesi bánóságban
és a katonai határországban.

Bécs 1859.

Nyomatott a cs. k. udvari és államnyomdában.

Mi Első Ferencz József,

Isten kegyelméből ausztriai császár;

Magyar- és Csehország, Lombárdia és Velence, Dalmát-, Horvát-, Tótország, Galiczia, Lodomeria, Illiria és Jeruzsálem, s a t. királya; Ausztria főhercege; Toscana és Krakkó nagyhercege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Karantán, Krajna és Bukovina hercege; Erdély nagyfejedelem; Morvaország örgrófja; Fel- és Al-Sléczia, Modena, Parma, Piacenza és Guastalla, Osvieczin és Zator, Teschen, Friaul, Ragusa és Zára hercege; Habsburg, Tirol, Kyburg, Görz és Gradiska hercegített grófja; Trient és Brixen fejedelme; Fel- és Al-Lausitz, és Isztria örgrófja; Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg s a t. grófja; Trieszt, Cattaro és a szláv örgrófság ura; a Szerbvajdaság nagyvajdája, s a t. s a t.

A Magyarországonkban mindkét hitvallású evangélikusok által, Pesten és Budán 1791-dik évi szeptember és október havában tartott zsinatjaikból, legfelsőbb elhatározás végett dicső emlékü Elődünk II. Leopold Császár elé terjesztett egyházi törvényjavaslatok, — melyek az egyik vagy másik hitvallású parochiális községeknek, esperességeknek, egyes superintendentiáknak s valamennyi superintendentiák összeségének fokozatos tagozatában egyházi képviseletet és igazgatást, az egyházi törvényhozás céljából életbe léptetendő két zsinat szervezetét, az oktatásügy szerkezetét és vezetését, végre ugy a házassági jognak, mint az illető egyházi házassági bíróságok által a házassági perekben előzetendő eljárásnak megállapítását tárgyazzák, — azon idő óta ismételt tanácskozások által megvalósítottak.

Miután az egyházi ügyek képviselése és igazgatása iránt említett zsinati indítványok elintézését tárgyazó és előkészítő törvényjavaslat vallás- és oktatásügyi ministerünk által mind a két hitvallású kerületi conventekkel véleményadás végett közöltetett, ennek folytán ugy az

összes superintendentiák illető véleményei, mint a magyarországi, szerbvajdasági és temesi bántási mindkét hitvallású evangélikusoknak utóbbi illető nyilatkozatai és beadványai is elhatározásunk alá terjesztettek.

Mi minden e részben Előnkbe terjesztett adatokat érett megfontolás alá vettünk, s ennek folytán oly czélból, hogy egyrészt Magyar-, Horvát- és Tótországbán, a Szerbvajdaságban s a temesi bántásban és a katonai határörvidékben, mind a két hitvallású evangélika egyház további halasztás nélkül egy általánosan érvényes szerkezet élvezetébe léptessék s ezen szerkezet további képezése a rendesen összeüendő zsinatok útján lehetővé tétessék, továbbá hogy az evangélikusok iskolai és oktatási ügyeinek kezelésére nézve szilárd szabály tűzessék ki, végre hogy azon elvek, melyek szerint Mi fejedelmi főfelügyelési jogunkat gyakoroltatni kívánjuk, világosan és határozottan kifejeztessenek, — ministereink s birodalmi tanácsunk meghallgatása után, a főnemlített zsinati munkálatok elintézése végett, s az 1791. évi XXVI. törvényzikk 4. §-nak foganatosítása tekintetéből, következőket rendeljük:

I. §.

Ugy az ágostai, mint a helvét hitvallású evangélika egyház képviselése és kormányszása a szokásban lévő módon, az alábbi három fokozatra oszlik, s magában foglalja:

- a) a parochiális községeket (ekléziákat),
- b) az egyházvidéki községeket (seniorátusokat, esperességeket, tractusokat) és
- c) a superintendentiális községeket (egyházkerületeket, superintendentiákat).

II. §.

Az egyházi kormány organumai e következők:

1. A parochiális községre nézve:

- a) a presbyterium,
- b) a helybeli convent.

2. Az egyházvidéki községre nézve:

- a) az esperességi consistorium,
- b) az esperességi convent.

3. A superintendentiális községre nézve:

- a) a superintendentiális consistorium,
- b) a superintendentiális convent.

4. Az egyik vagy másik hitvallású superintendentiák összeségére nézve:

- a) a generális conferentia,
- b) a zsinat (synodus).

III. §.

Ezen egyházkormányi gyülekezetek és hatóságok tagjai minden szavazás alkalmával saját meggyőződésüket tartoznak követni s megbízók utasításaihoz nem kötvék.

IV. §.

Fejedelmi főfelügyelési jogunk, a saját elhatározásunk alá főtartott eseteket kivéve hatóságaink által, törvényes szabályozott hatáskörük szerint fog gyakoroltatni. Vallás- és oktatásügyi ministeriumunknál mind a két vallásfelekezet hitsorsosaiából alakult osztály létezendik.

V. §.

Az egyházi törvényhatóság gyakoroltatik:

1. az esperességi consistorium,
2. a superintendentiális consistorium által,
3. törvényesen meghatározott különös esetekben, az egyik vagy másik hitvallásu összes superintendentiák illető generális conferentiája által, végre
4. Utolsó folyamodásilag az evangélikus egyházi legfőbb törvényszék által, melynek szerkezete iránt, a superintendentiák meghallgatása után, a megkivántató határozatok kibocsátását föntartjuk Magunknak.

VI. §.

Mihelyest ezen egyházi birói hatóságok életbe lépendnek, Magyar-, Horvát- és Tótországban, a Szerbvajdaság és temesi bánságban s a katonai határörvidékben fejedelmi biróságaink házassági törvényhatósága, az átmeneti határozatok közzététele után, melyeknek kibocsátását Magunknak föntartjuk, mind a két hitvallásu evangélikusokra nézve meg fog szünni, s ezen törvényhatóság annakutánna következő módon lesz gyakorlandó:

- a) első folyamodásilag az esperességi consistorium által,
- b) másod folyamodásilag a superintendentiális consistorium ált l,
- c) harmad és utolsó folyamodásilag az evangélikus egyházi legfőbb törvényszék által.

VII. §.

Mindaddig, mig mind a két hitvallásu evangélikusok házassági joga iránti törvények zsinat utján létre nem jönnek, az e tárgyban eddigi törvények hatályban maradnak, s a jelen nyiltparancs VI. §-ban elősorolt házassági biróságok ítéleteik tekintetében, ugy magára a jogra (1852 november 29-kén kelt nyiltparancs, birod. törv. lap 246 sz.), mint a menyiben lehet az eljárásra vonatkozólag is, az eddigi törvényhozás határozataihoz kötvék.

Az utóbbi tekintetben, ezen biróságok minőségének figyelembe vétele mellett, a megkivántató eltérések külön fognak szabályoztatni.

A házasság polgári hatásai fölött a határozat hozatala jövőben is a világi biróságokat illetendi.

VIII. §.

Az egyházi biróságok működéséiért mely díjakat és mily határozatok szerint kell az egyházi pénzalapok számára fizetni, a Mi elhatározásunknak marad föntartva.

IX. §.

Az egyházi személyek fegyelmi ügyekben az egyházi birói hatóságok alatt állanak.

Az egyházi személyeknek tisztán világi jogügyei, mint szerződéses, adósságok, örökségek fölött, a világi biróság határoz.

X. §.

Ha az egyházi személyek büntett, vétség vagy kihágás miatt a világi biróság által vizsgálat alá vonatnak, ezen biróságnak kötelességében áll, arról az illető superintendentiát haladéék nélkül értesíteni.

Épen ugy a hozott ítéletről s annak indokairól is a superintendencia késedelem nélkül tudósítandó. Valamely egyházi személy elfogatásánál és letartóztatásánál figyelembe veendők azon tekintetek, melyeket a hivatása iránti tisztelet igényel.

XI. §.

Az evangélikus iskolákra való fölügyezés, mely a fejedelmi főfelügyelési jogon alapul, csak ágostai és helvét hitvallású férfiak által fog gyakoroltatni.

Mindenik iskola köteles magát ezen fölügyezés alá vetni, és a kormány által kívánt fölvilágosításokat nyújtani.

Ha valamely iskola erkölcsi vagy politikai tekintetben ártalmas jellemet ölt magára, a politikai országos kormányzék által, a superintendentia egy küldöttjének meghívása mellett, vizsgálat tartandó, s az eredményhez képest az iskola bezárása rendelendő.

XII. §.

Mind a két hitvallású evangélikusok népiskolái jövendőre is egyházi közlönyeik fölügyelete és vezetése alatt állanak. Az erre vonatkozó viszonyok közelebbi szabályozása az egyházi törvényhozás számára marad főtartva.

XIII. §.

A világi tárgyakbani oktatás, épen úgy, mint az a katolikus népiskolákra nézve rendeltetett, az iskolák hitvallási jellemének teljes megóvása mellett kormányunk által kibocsátott vagy kibocsátandó általános szabályok szerint szervezendő.

Egy iskolában sem szabad oly tankönyvet használni, mely jóváhagyást nem nyert, a mely jóváhagyás a vallási tankönyvek tekintetében a generális conferentia által, a vallás- és oktatásügyi ministerium beleegyezésének kikérése után, egyéb tankönyvek tekintetében pedig a most említett ministerium által, a generális conferentia meghallgatása után, adatik.

XIV. §.

A gymnasiumok, reáliskolák s hasonló középtanodák, továbbá a praeparandiák tekintetében következő határozatok érvényesek:

- a) minden ilyes intézetnek egy főnökkel kell ellátva lennie, ki az intézet közvetlen vezetését kezeli s a kormányhatóságok irányában az intézet állapotáért felelős;
- b) a gymnasiumi, reáliskolai vagy praeparandiai főnöknek és tanítóknak erkölcsi és politikai tekintetben feddhetleneknek s rendszerint ausztriai állampolgároknak kell lenniök, tudományos tekintetben pedig tanítóhivatali vizsgálat által azon képesültséget kell tanúsítaniök, mely a hasonnevű államiskolák tanítóitól követeltetik. Iskolafőnökök és tanítóknak a kormány engedelmével kivételesen külföldi egyének is hivathatnak meg;
- c) a főnök és a tanítók alkalmazása az illető iskolai kegyuraság jogához tartozik;
- d) az oktatás a tanítványok kezében létező nyomtatott könyvek alapján tartandó.

Egy iskolában sem szabad oly tankönyvet használni, mely előbb jóváhagyást nem nyert, a mely a vallási könyvek tekintetében a generális conferentia által, a vallás- és oktatásügyi ministerium beleegyezésének kikérése után, egyéb tankönyvek tekintetében pedig a most említett ministerium által adatik.

XV. §.

Mindenik iskolára nézve a nyilvános iskolák minden jogai igényeltethetnek, ha az ezen jogok megnyerése végett kitűzött minden törvényes föltételeknek, különösen az illető nemű iskolákra nézve kiszabott tanterv tekintetében is, eleget tesz.

XVI. §.

Ha az egyik vagy másik hitvallásu evangélikus ifjuság számára iskolák államköltségen állíttatnak föl, azokban csak oly férfiak alkalmazhatók, kik ezen hitvallások valamelyikéhez tartoznak.

XVII. §.

Mindenik superintendentiának szabadságában áll, mindaddig, mig e tekintetben a zsinati törvényhozás utján általánosan kötelező határozatok nem hozatnak, kibocsátani azon rendeleteket, melyeket szükségeseknek vél a végett, hogy a gymnasiumokból kilépő oly tanulók képződésének folyama szabályoztassék és ellenőriztessék, kik magukat egyházi és iskolai szolgálatra szentelni, s e végett külföldi egyetemeket látogatni, vagy belföldi hittudományi tanintézetekbe átlépni szándékoznak. E végett a superintendentiák a mivelődésnek a kormány által kívánt mértékénél többet is követelhetnek, és meghatározhatják azon tanszakokat, melyeknek sikerrel befejezett tanulása folytán az említett osztályú tanítványok valamely egyetem látogatására vagy a hittudományi tanulmányba lépésre följogosíthatnak. A superintendentiák továbbá föntarthatják maguknak az ilyes tanítványok érettségi bizonyítványainak megerősítését, s mindazon jelöltektől, kik valamely egyetemen, vagy azon superintendentián kívül, melyhez tartoznak, valamely hittudományi tanintézetben tanulnak, tanulmányaikról szigorú időszaki kimutatásokat követelhetnek.

Oly jelöltek, kik az ebbeli rendeleteknek eleget nem tesznek, ne alkalmaztathassanak.

XVIII. §.

Oly hittudományi tanintézetek, melyek a két hitvallás egyikének vagy másikának számára az eddigi szerkezet szerint külön léteznek, elkülönített főállásukban megmaradnak.

Azonban a legközelebbi zsinatok föladata leend, azon hitvallás számára, melynek közlőnyeu az illető zsinat tekintendő, a hittudományi tanügy szerkezetét és szabályozását tárgyazó törvényt kidolgozni s jóváhagyás végett Előnkbe terjeszteni.

XIX. §.

Oly tanítók, kik a népiskolákban vagy felsőbb tanintézetekben az arra jogosított iskolai kegyuraságok által rendszerüleg alkalmaztattak, hivatalukból csak szabályszerű fegyelmi eljárás folytán tétethetnek ki, mely az egyházi törvények által kiszabott folyamodási rend szerint tartandó. Ha azonban az iskolai fegyelemre való tekintetek halasztást nem tőrnek, a tanítói hivatal gyakorlásátóli fölfüggesztés a kegyuraság által ideiglenesen elrendeltetik.

XX. §.

Az egyházi községeknek (parochiális községeknek, esperességeknek, superintendentiáknak) jogában áll, tulajdont bármely törvényes módon szerezniök.

XXI. §.

Az iskolai és egyházi alapítványok csak az illető hitvallás iskolájának és egyházának céljaira fordíthatnak.

XXII. §.

Az egyházi, iskolai és alapítványi vagyon rendeltetése és hovafoordítása fölötti perlekedések az egyházi birói hatóságok által (V. §.) döntetnek el.

XXIII. §.

Egyházi, iskolai és alapítványi vagyonuk igazgatása, az 1791. évi 26. törvényezikk 10. §. értelmében, mind a két hitvallásu evangélikusokat ezentul is kizárólag illeti. Az államnak a kezelés tekintetébeni főfelügyeletét a vallás- és oktatásügyi ministerium gyakorolja, azon joggal, miszerint szükség esetében az alapítványi okiratokat, számadásokat s egyéb igazgatási irományokat megtekintheti és a pénzalapok veszélyeztetése esetében azt rendelheti, a mi a biztosítás vagy kártalanítás végett szükséges.

XXIV. §.

Oly alapítólevelekbe és egyéb okiratokba, melyek által egyházi vagy iskolai czélokra ingó vagy ingatlan vagyon szenteltetik, a főnálló törvényekkel ellenkező határozatokat fölvenni nem szabad.

Ha pedig az mindamellett is megtörténnék, ugy az illető határozatok hatálytalanok, az alapítványból vagy különbeni lekötésből az egyházra vagy iskolára háramló jogok és előnyök azonban föntartandók.

XXV. §.

Mindenik superintendencia (superintendiális község) azon esperességekből és parochiális községekből áll, melyek az országfejedelmi törvények által hozzája utasittatnak.

A superintendensségek számára állandó székhelyek tüzetnek ki, melyekről a superintendenciák neveztetnek.

XXVI. §.

Jövőben következő superintendenciák létezendnek:

A. Az ágostai hitvallásu evangélikusok számára:

1. A pesti. Magában foglalja az eddigi bányakerületi superintendenciából a budapesti esperességet, a Pest megyei esperességet s az eddigi dunántuli superintendenciából az esztergomi esperességet.

2. A pozsoni. Magában foglalja az eddigi dunáninneri superintendenciából az árvai, liptói, nyitrai esperességet, a Pozson városi esperességet, a Pozson megyei esperességet, a trencsényi és turóczi esperességet; az eddigi bányakerületi superintendenciából a zólyomi, barsi, honti és nográdi esperességet, s az eddigi dunántuli superintendenciából a Komárom városi esperességet.

3. A soproni. Magában foglalja az eddigi dunántuli superintendenciából a felső-soproni, alsó-soproni, felső-vasi, közép-vasi, kekenesaljai, veszprémi, győri, zalai, somogyi, tolnabaranya-somogyi esperességet s a Győr, Kőszeg, Ruszt és Sopron városi esperességeket, s az eddigi dunáninneri superintendenciából a mozsoni esperességet.

4. Az eperjesi. Magában foglalja a hat szabadvárosi, a tizenhárom városi, a hét bányavárosi, a karpátaljai, gömöri, kis-honti és sáros-zempléni esperességet, mindezeket az eddigi tiszamelléki superintendenciából.

5. A szarvasi. Magában foglalja a békési esperességet az eddigi bányakerületi superintendenciából s a hegyaljai esperességet az eddigi tiszamelléki superintendenciából.

6. Az uj-verbászi superintendencia. Magában foglalja a bács-szerémségi és bánási esperességet, mindkettőt az eddigi bányakerületi superintendenciából.

B. A helvét hitvallásu evangélikusok számára :

1. A pesti. Magában foglalja a kecskeméti, pesti, solti és a vértessaljai esperességet az eddigi dunamelléki superintendentiából, a tatai esperességet az eddigi dunántuli superintendentiából, végre a hevesi és nagykunsági esperességet az eddigi tiszántuli superintendentiából.

2. A komáromi. Magában foglalja a barsi, dregely-palánki és komáromi esperességet az eddigi dunántuli superintendentiából.

3. A pápai. Magában foglalja a mezőföldi, őrségi, pápai, belső-somogyi és veszprémi esperességet az eddigi dunántuli superintendentiából, a felső-baranyai, külső-somogyi és tolnai esperességet az eddigi dunamelléki superintendentiából.

4. A sáros-pataki. Magában foglalja az abauji, alsó-borsodi, alsó-zempléni, felső-borsodi, felső-zempléni, gömöri, tornai és ungi esperességet az eddigi tiszáninneni superintendentiából, a beregi és mármaros-ugocsai esperességet az eddigi tiszántuli superintendentiából.

5. A debreczeni. Magában foglalja a nagybányai, bihari, debreczeni, érmelléki, nagy-károlyi, alsó-szabolcsi, felső-szabolcsi, nagy-szalontai és szatmári esperességet az eddigi tiszántuli superintendentiából.

6. Az uj-szivácsi. Magában foglalja az alsó-baranya-bácsi esperességet az eddigi dunamelléki superintendentiából s a békés-bánsági esperességet az eddigi tiszántuli superintendentiából.

XXVII. §.

A mennyiben ezen superintendentiák valamelyikének további alosztályozása vagy egész esperességeknek egyik superintendentiából a másikba való áttétele kívánatosnak látszanék, az ilyes kívánalmak a generális conferentiában tanácskozás alá veendőek, s vallás- és oktatásügyi ministeriumunk útján elhatározás végett Előnkbe terjesztendőek.

XXVIII. §.

Mindenik generális conferentia, az érdeklettek meghallgatása után, az eddigi superintendentiális kerületeket, mint kerületeket illető közös pénzalapok és alapítványoknak az elválasztandó esperességek és községek által netalán kívánt fölosztása iránt, külön javaslatot készítsen s azt, ha egyezés nem jött létre, végleges eldöntés végett az evangélicus egyházi legfőbb törvényszék elé terjessze.

Az eldöntés megtörténteig a kerületi vagyon igazgatása azon személyek kezében marad, kikre az akkoron bizva van.

XXIX. §.

A superintendentiák uj fölosztásának életbeléptetése után mindenik superintendentiának superintendentiális conventje vegye fontolóra, hogy az esperességek fölosztásában, a lélekszámnak, a községek számának, a politikai közigazgatási járásokkal lehetőséggel összhangzásnak s más czélszerűségi tekinteteknek figyelembe vétele mellett, mily változtatás mutatkozik kívánatosnak. Az erre vonatkozó indítványok eldöntés végett a vallás- és oktatásügyi ministerium elé terjesztendőek. Ha az forog kérdésben, hogy oly községek, melyek valamely esperességtől elválasztandók, más superintendentiába tartozó esperességhez csatoltassanak, az illető superintendentiák kötelesek az iránt egymással értekezni, mielőtt az ügy a ministerium elé terjesztetnék.

Az esperességek átalakítása vagy új esperességek képezése ezen legközelebb következő tárgyalásoknál, valamint jövőbeli esetekben is, csak az illető superintendentiális convent indítványa folytán rendeltethetik el a ministerium által.

Ha egyes községek által egyik superintendentiából a másikba leendő áttétel kéretik, a superintendentiális convent által pedig a kérelem megtagadtatik, vagy ha két superintendencia egyes községeknek az egyik superintendentiához tartozó esperességből a másik superintendentiabeli esperességhez csatolása iránt meg nem egyezhet, úgy a Mi elhatározásunk kérendő ki.

XXX. §.

A parochialis községek főnállására és elkörítésére nézve, akár csak egy községet képezzenek, akár pedig egy anyaközségből s egy vagy több fiókközségből álljanak is azok, a mennyiben az okiratilag nincs megállapítva, a gyakorlat szolgál sinórmértékül.

Annak megváltoztatására, valamint új parochiális községek alakítására, a ministerium jóváhagyása szükséges.

XXXI. §.

Mindenik parochiális községnek jogában áll, papját s a segédpapokat és az iskolatankókat kivétel nélkül szabadon választani.

XXXII. §.

A parochiális község egyházközségi ügyeiben presbyterium által képviseltetik.

XXXIII. §.

Törvényesen meghatározott fontosabb ügyek tárgyalása végett a helybeli convent ül össze. Azon parochiális községekben, melyek oly nagyok, hogy az ügyek minden községtagok gyülekezeteiben többé rendesen nem kezeltethetnek, a helybeli convent választott községi képviselőkből állandó a presbiteriummal egyesülve.

XXXIV. §.

Mindenik parochiális községben egy világi községfelügyelő (gondnok — Inspector, Curator —) választathatik.

XXXV. §.

Az egyházvidéki község (esperesség) összeségében az esperességi convent által képviseltetik.

XXXVI. §.

Mindenik esperességben egy világi esperességi felügyelő (gondnok) választandó.

XXXVII. §.

A superintendencia összeségében a superintendentiális convent által képviseltetik.

XXXVIII. §.

Mindenik superintendentiában egy világi superintendentiális felügyelő (gondnok) választandó.

XXXIX. §.

Minden egyházi községnek (parochiális, esperességi, superintendentiális községnek) jogában áll, különös ügyeit törvényes módon egybegyűlt képviselőinek határozatai által rendezni, a mennyiben ezen határozatok által az általános szabályok vagy előjáró egyházi hatóságának törvényszerű intézkedései nem sértetnek.

Épenugy mindenik egyházi községnek jogában áll, a hitvallásabeli evangelika egyházra vonatkozó kívánalmait és indokolt indítványait, további rendszerü tárgyalás végett azon felsőbb községhez terjeszteni, a melynek tagja; ilyes ügyekben azonban más községkehez vagy azoknak képviselőtéhez fordulni nem szabad.

XL. §.

A conventeknek és consistoriumoknak jogában áll, az elejökbe tartozó egyes tárgyak kidolgozása vagy határozataik foganatosítása végett, bizottmányokat (küldöttségeket) ki-rendelni.

Azonban az egyházkormány közlönyeinek törvényes köréhez tartozó azon hatóság, melynél fogva azok érvényes határozatokat hozhatnak, föllük állandó bizottmányokra (küldöttségekre) ruházás által el nem vétethetik és hatályon kívül nem tétethetik.

XLI. §.

Az, a kinek hivatása valamely egyházkormányzási gyülekezetben elnökölni, személyesen felelős azért, hogy a törvényes rend föntartassék, és oly határozat ne hozassék, mely vagy a gyülekezet törvényes jogain tulmenne, vagy pedig a főnálló törvényekkel ellenkezék. Az előlülőnek jogában és kötelességében áll, a tárgyalást ily esetekben fölfüggeszteni; a fölfüggesztés okait azonban tartozik a jegyzőkönyvben előadni.

A gyülekezet az ilyes fölfüggesztésnek föltétlenül tartozik engedelmeskedni; azonban szabadságában áll az elleni panaszát jegyzőkönyvbe iktattatni, s annak közelebbi kifejtésével tüstént a gyülekezet néhány tagjait megbizni.

A panasz a gyülekezet fölibe rendelt egyházi birói hatóságnál nyujtandó be s a rendes folyamodási uton (V. §.) tárgyalandó.

Ha az előlülőtől az engedelmesség megtagadtatik, jogában és kötelességében áll, a gyűlést szétosztatni, s a törvényes rend föntartása végett, szükség esetében hatalomkarért a világi hatóságokhoz fordulni.

XLII. §.

Hogy oly ügyekben, melyekre nézve az egyik vagy másik hitvallásu összes superintendentiák érdekei tekintetbe vendők, közöttük az értekezés vagy közrehatás lehetővé tétessék, az egyik vagy másik hitvallásu összes superintendentiák által generális conferentia tartandó, mindenik hitvallásra nézve külön külön.

A conferentia a superintendentiáknak törvényesen meghatározott képviselőiből csak időszakonként alakított organum. A generalis conferentiáknak soha sem szabad, sem a zsinatok jogaiba, sem pedig a superintendentiák önhatóságába vágniok.

XLIII. §.

A két hitvallások közül mindegyiknek szabad külön külön minden hat évben zsinatot tartania. A zsinat által tervezendő egyházi törvényekre országfejedelmi jóváhagyásunk szükséges.

A generális zsinatok az 1791 évi 26 cikk 4. §. ellenkező határozatának megváltoztatása mellett, országfejedelmi biztosok jelenléte nélkül tartatnak.

XLIV. §.

A zsinatok a vallás-, és oktatásügyi ministerium által, az illető generális conferentia részéről tett indítványok alapján, a superintendentiák útján hivatnak egybe, miután összeülések helye és időpontja iránt, azon indítványok előterjesztése mellett, jóváhagyásunk kikéretett és megnyeretett.

XLV. §.

Oly czélből, hogy a II, V és VI §§-ban elősorolt egyházi organumok a hozzájuk utasított ügyek fölött a szükséges elfogulatlansággal és nyugalommal tanácskozhassanak, azoknak ülései nem tartandók nyilvánosan.

Csak az esperességi és superintendentiális conventekbe szabad oly egyéneket, kik ezen gyülekezetek tagjainak sorába nem tartoznak, a megállapítandó közelebbi határozatokhoz képest, csendes hallgatókkép hebecsátani.

XLVI. §.

Az ezen nyiltparancs II §-ban elősorolt egyházi organumok jegyzőkönyvei oly teljességben szerkesztendőek, hogy belőlük mind a tanácskozás tárgya, mind pedig a hozott határozatok indokai pontosan kivehetők legyenek. A generális conferentiáknak nem bírósági jegyzőkönyvei, valamint a superintendentiális conventek jegyzőkönyvei, az országfejedelmi főfelügyelési jog gyakorlása czéljából, közzétételök s a községekhezzi szétküldésök előtt, megtekintés végett, a politikai országos kormányzék útján vallás- és oktatásügyi ministeriumk elé terjesztendőek, melynek jogában áll a hozott határozatokat törvényellenesség vagy az illetékesség áthágása esetében, fölfüggeszteni.

XLVII. §.

Az esperesek, az egyházvidékekbeli valamennyi községek által, általános szótöbbséggel, az esperességbeli önálló papok számából szabadon választatnak.

XLVIII. §.

A superintendentensek és helyettes superintendentensek megürült helye, csak a superintendentiális kerület valamennyi parochiális községeinek szabad választása által tölthetetik be. A választók szavazatuk nyilvánításánál sem a superintendentiára, sem pedig a koronaországra nem szorítvák.

XLIX. §.

A papok és tanítók választása, hivatalukba való bevezettetésök előtt, a politikai országos kormányzéknek följelentendő. Ha ezen kormányzék által harmincz nap alatt kifogás nem tétetik, úgy az elválasztott hivatalába s az azzal egybekapcsolt járandóságokba tüstént bevezetendő.

L. §.

A községek, esperességek és superintendentiák fölügyelőivé (gondnokaivá) csak oly férfiak választathatnak, kiknek rendes lakhelye az illető helyközségben, az esperességben vagy a superintendentiában létezik.

LI. §.

A superintendentensek és superintendentiális felügyelők (gondnokok) választására országfejedelmi megerősítésünk szükséges.

Minden itt nevezettek, csak megerősítésök megtörténte után hirdettethetnek ki és vezettethetnek be hivatalukba,

LII. §.

Az egyház tanítóinak, szolgálóinak és hivatalnokainak minden eskümintáiba különbség nélkül azon kötelezettség iktatandó be, miszerint Irántunk s Házunk iránt megszeghetlen hűséggel kell viseltetniök, s a reájuk bízott hivatalban a törvények legpontosabb teljesítését és föntartását szem előtt tartaniok.

LIII. §.

Mind a két hitvallású superintendentiák az államkinestárból évenként segedelmi átalánypénzt kapnak.

A segedelmi átalánypénzek következendőkre fordítandók:

- a) a superintendenseknek adandó évenkénti hivatali pótlékokra,
- b) az espereseknek adandó évenkénti hivatali pótlékokra,
- c) szegény eklézsiák és népiskolák fölsegélésére a vallásügyi ministerium rendelete folytán.

A kivitel közelebbi módozata külön rendelet által fog megállapíttatni

LIV. §.

Az evangélikus községek és egyházi hatóságok által törvényszerűleg tett intézkedéseknek és rendes eljárás folytán hozott határozatoknak foganatosítása, nemkülönben az egyházi és iskolai szolgálókat és hivatalnokokat illető jövedelmeknek s az evangélikus vallási, oktatási és jótékonyági intézetek föntartása czéljából az országos kormányzék jóváhagyásával kivetett adózásoknak behajtása végett, a világi hatóságok ótalma és segélye vétethetik igénybe.

A világi hatóságok ezen segély megtagadása esetében kötelesek okaikat a megkereső félnek kellő teljességben haladék nélkül írásban kézbesíteni, mi ellen ezen félnek a felsőbb politikai hatóságnál az előljáró egyházi hatóság (az esperességi consistorium vagy superintendentiális consistorium) utján panaszt tenni jogában áll.

LV. §.

Mind a két hitvallású evangélikusok egyházi rendtartása, melyre az 1791 évi 26 törvényczikk vonatkozik, véglegesen az egyházi törvényhozás utján fog megalakíttatni.

Ezen végleges szabályozás megtörténteig, Magyar-, Horvát- és Tótországunkban, a Szerbvajdaság és temesi bánóságban s a katonai határőrvidékben ideiglenes határozatok fognak életbe lépni, melyeknek kibocsátására vallás-és oktatásügyi ministerünket egyuttal fölhatalmazzuk. Ezen határozatok életbeléptetésével egyszersmind az 1854 junius 21-kén kelt határozványunk folytán vallás-és oktatásügyi ministerünk által 1854 julius 3-kán kibocsátott rendelet (Magyarországi országos törvénylap 1854 évfolyam, II osztály. XIV darab, 20 sz.) hatályon kívül lép.

LVI. §.

Mi ugy az egyik mint a másik hitvallásuak legközelebb tartandó zsinatjai teendőjének nyilvánítjuk azt, miszerint az előlegesen tett intézkedés iránt időközben szerzett tapasztalatok használása s ezen nyiltparancsunk rendeleteinek figyelembe vétele mellett, az egyházi rendtartás megállapítása és további kifejlődése végett szükségeseknek vélt indítványokat Előnkbe terjeszék.

LVII. §.

Mind a két hitvallásu evangélikusokat Magyarországunkban, nemkülönben a Szerbvajdaságban s a temesi bánságban illető államjogi helyzet alapjai, a mint azok az 1791 évi 26. törvényczikk s az 1844 évi 3. törvényczikk által kijeleltettek, ezen nyiltparancs által nem csak érintetlenül maradnak, sőt azokat ezennel ujlag megerősítjük, s az idézett 1791 évi 26. törvény czikk 14 §-ban foglalt határozatot, mely által mind a két hitvallásu evangélikusok Horvát- és Tótországunkból, az ott már akkor létezett községek kivételével, kirekesztettek, megszüntetvén, jóváhagyjuk azt, hogy az evangélikusoknak ezen országokban, valamint katonai határőrvidékünkbeui letelepedésére, nemkülönben polgári és egyházi jogaira vonatkozólag, a Magyarországunkban érvényes főnebbi törvények egész kiterjedésökben alkalmaztassanak.

LVIII. §.

Ezen intézkedések foganatosításával vallás- és oktatásügyi ministerünk, a bel-, igazság- és pénzügyi ministerekkel, továbbá a katonai határőrvidék tekintetében, hadseregünk főparancsnokságávali egyetértésben, van megbizva.

Kelt fő-és székvárosunkban Bécsben, ezer nyolczszáz ötvenkilencediki september elsején, uralkodásunk tizenegyedik évében.

Ferencz József s. k.

Vilmos főherczeg s. k.
altábornagy.

Gróf Rechberg s. k.
Gróf Thun s. k.
Báró Bruck s. k.
Gróf Nádasdy s. k.
Báró Hübner s. k.
Gróf Goluchowski s. k.

Legfelsőbb rendeletre,
Báró Ransonet s. k.

